БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

КПСС-эй Бурят-Монголой обкомой, БМАССР-эй Верховно Соведэй, КПСС-эй Улан-Удын горкомой орган.

№ 299 (8519)
ДЕКАБРИИН 22
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1957 он

Сэн 20 мүнгэн.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ЮҺЭДЭХИ СЕССИ

СОЮЗАЙ СОВЕДТЭ

Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй заседанинууд декабриин 20-до Кремль соо тус тустаа болобо.

Союзай Соведэй заседани дээрэ Союзай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **П. П. Лобанов** түрүүлэгшээр һуугаа. 1958 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб, 1958 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджет тухай, 1956 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай Союзай Соведэй Бюджетнэ комиссиин нэмэлтэ элидхэлые палатын Бюджетнэ комиссиин гэшүүн депутат **Н. И. Смирнов** энэ заседани дээрэ хэбэ.

—1958 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэбэй проект сессиин үзэмжэдэ табигдаад байна. Түсэбэй тус проект Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XX съездын Директивэнүүдтэй тааралдуулан зохёогдонхой, мүн ороной экономикые саашадань дэбжээхэ, совет арадай культурна хэмжээе дээшэлүүлхэ, байдалыень һайжаруулха хэрэгтэ зорюулагданхай гэжэ тэрэ хэлээ.

Союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдэй, министерствонуудэй болон зургаануудай түлөөлэгшэдэй хабаадалгатайгаар Гүрэнэй түсэбэй проектые хаража үзөөд, нэмэжэ элирүүлэгдэһэн арга [б]оломжонуудай ашаар арадай хэрэглэлэй элдэб эд бараа бүтээлгые [бо]лон худалдалгые хамта дээрээ [...]0 миллион түхэригөөр ехэ болго[хо]...шадахаар гэжэ Бюджетнэ ко[ми]сси тоолоно.

...ебель, газова болон нефтяной [про]мышленностьда хэрэгтэй булад ...улые, минеральна үтэг...э мэтые бүтээлгэ ехэ [ту]хай асуудал хаража үзэ... [С]оюзай Госпланда, союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэ даалгаха гэһэн дурадхал Бюджетнэ комисси оруулна.

Саашань Н. И. Смирнов Гүрэнэй бюджедэй орошыень 1.100 миллион түхэригөөр, гаргашыень 666 миллион түхэригөөр ехэ болгоод, энэ мүнгэ зөөриие гэр байрын, социально-культурна эмхи зургаануудай байшангуудай ехэ заһабарида, эдэ эмхи зургаануудта түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые, мүн эм дом абаха хэрэгтэ зорюулха гэжэ хэлэһэн байна.

1958 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэбые һайшааха, Бюджетнэ комиссиин дурадхаһан хубилалтануудые оруулаад 1958 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджедые баталха гэһэн дурадхал депутат Н. И. Смирнов Бюджетнэ комиссиин зүгһөө оруулба. Мүн 1956 оной ССР Союзай Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай тоосоое баталха гэжэ тэрэ дурадхаһан байна.

Депутат **Н. Т. Кальченко** (Украинска ССР) түрүүлжэ үгэ хэлээ. Агуухэ Октябриин социалистическэ революциин 40 жэлэй ойе һайндэрлэлгэ орон дотор политическэ болон ажалай угаа ехэ дэбжэлтэ бадаруулаа. Иимэ оршон байдалда энэ сессимнай боложо байна гэжэ тэрэ онсолон тэмдэглэбэ. Ойн баярай сесси дээрэ нүхэр Хрущевой хэһэн элидхэлые, Советскэ Союзай арадуудта СССР-эй Верховно Соведэй хандаһан Хандалгые ороноймнай ажалшад нэгэн һаналтайгаар һайшаагаа. Эдэ документнүүд соо манай ороной ябажа гараһан алдарта замай дүнгүүд согсологдоһон, коммунистическэ байгуулалтын саашанхи асари ехэ зорилгонууд хараалагдаһан байна гэжэ депутат хэлэбэ.

Украинын ажалшад гайхамшагта үдэр болохо республикынгаа 40 жэлэй ойе декабриин 25-да тэмдэглэхээ байна. Энэ гайхамшагта үдэрые украин арадай ехэ амжалтануудтайгаар угтахаяа байһан тухай депутат Кальченко дэлгэрэнгыгээр тогтожо хэлэһэн байна.

1958 ондо республика дотор промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриие саашадань ехэ болгохо тушаа хараанууд тухай хэлэхэ зуураа, 1958 оной арадай ажахын түсэбые, Гүрэнэй бюджедые баталха гэжэ үгэ хэлэгшэ дурадхаа.

Депутат **Д. А. Кунаев** Казахстанай экономикын хүгжэлтэ тухай дэлгэрэнгыгээр хэлээ. Карагандинска металлургическа заводые барилгада, Кустанайска областиин түмэрэй руда, Джезказганска зэдэй рудагай уурхайе ашаглалгада гол анхарал хандуулагдана гэжэ хэлэхэ зуураа, республика дотор һуралсалай газарнуудые олон болгохо тухай асуудал депутат Кунаев табиһан байна.

Ниислэл хотодо гэр байра бүри олоор баридаг болохо тухай депутат **Н. И. Бобровников** (Москва хото) хэлэһэн байна.

Депутат **С. Бабаев** (Туркменскэ ССР) республикынгаа хүгжэлтэ тухай дэлгэрэнгыгээр хэлээд, 1958 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбые, Гүрэнэй бюджедые баталха тухай дурадхалые дэмжээ.

Депутат **Г. Д. Джавахишвили** (Грузинска ССР), СССР-эй Наукануудай академиин президент депутат **А. Н. Несмеянов**, депутадууд **Т. Ульджабаев** (Таджикска ССР), **И. Г. Кэбин** (Эстонско ССР), **А. Суеркулов** (Киргизскэ ССР), **И. А. Емельянов** (Горьковско область), **К. К. Николаев** (Свердловско область) Союзай Соведэй үглөөнэй заседани дээрэ үгэ хэлээ.

НАЦИОНАЛЬНОСТЬНУУДАЙ СОВЕДТЭ

[На]циональностьнуудай Соведэй [засе]дани дээрэ Палатын Түрүүлэг[шы]н орлогшо депутат **П. Т. Кома[ро]в** түрүүлэгшээр һуугаа.

Национальностьнуудай Соведэй бюджетнэ комиссиин гэшүүн **Ф. П. Котов** нэмэлтэ элидхэл хээ. Бюджетнэ комиссиин хубилалтануудые оруулаад, арадай ажахын түсэбые һайшааха, 1956 оной Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай тоосоое баталха гэжэ тэрэ дурадхаа.

1958 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджедэй гаргашыень 666 миллион түхэригөөр, орошыень 1.100 миллион түхэригөөр ехэ болгобол таарамжатай гэжэ Бюджетнэ комисси тоолоно гээд тэрэ хэлэһэн байна.

Тиигээд 1958 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэбые, Гүрэнэй бюджедые зүбшэн хэлсэлгэ болоо.

Национальностьнуудай Соведэй Экономическа комиссиин Түрүүлэгшэ депутат **О. И. Иващенкода** үгэ үгтэбэ. Комисси хадаа союзна республикануудай экономико болон культурын хүгжэлтые наринаар шэнжэлжэ үзэһэнэйнгөө һүүлээр, ажахын болон культурын зарим асуудалнуудаар хэдэн дурадхал зохёожо оруулһан байгаа. Экономическа комиссиин дурадхалнуудые КПСС-эй ЦК дэмжэһэн байха юм. Эдэ дурадхалнуудаар Министрнүүдэй Совет тогтоол баталан абаһан байна. Тэрэнэй ёһоор зарим дурадхалнуудынь 1958 оной түсэбөөр хараада абтаа, бусад дурадхалнуудынь 1959—1965 онуудай түсэбтэ оруулагдаха байна гэжэ нүхэр Иващенко тэмдэглэбэ.

Түсэб болон бюджет СССР-эй ажахы болон культурые хүгжөөхэ зорилгонуудта, мүн союзна республикануудай национальна аша туһада хүсэд тааралдана гэжэ Экономическа комисси тоолоно гээд тэрэ мэдүүлээ.

Депутат **С. Камалов** (Узбекскэ ССР) арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбые һайшааха зуураа, тус проектые зохёолгодо хэдэн миллион ажалшад хабаадалсаа гэжэ онсолон тэмдэглээ. Бухара-Самарканд-Ташкент гурбанай хоорондо газопровод барилгые 1958 оной арадай ажахын түсэбөөр хараалха тухай асуудал тэрэ табиһан байна.

Депутат **Н. Е. Авхимович** (Белорусска ССР) белорус арадай гайхамшагта амжалтанууд тухай хэлэхэ зуураа, Белоруссиин үйлэдбэриин хүсэнүүдые саашадань хүгжөөлгэдэ хамаатай тодорхой дурадхалнуудые оруулһан байна.

Удаань депутадууд **М. П. Материкова** (Ленинград), **К. Кондучалова** (Киргизскэ ССР), **В. К. Круминьш** (Латвийска ССР), **З. Н. Нуриев** (Башкирска АССР), **Я. Н. Заробян** (Армянска ССР), **Н. Додхудоев** (Таджикска ССР), **И. С. Грущецкий** (Украинска ССР), **Н. А. Щелоков** (Молдавска ССР), **Б. Овезов** (Туркменскэ ССР), **Ж. А. Ташенев** (Казахска ССР) үглөөнэй заседани дээрэ үгэ хэлээ.

**
*

Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй декабриин 20-ной үдэшын заседанинууд дээрэ, 1958 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб, СССР-эй Гүрэнэй бюджет тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэ үргэлжэлүүлэгдээ.

Союзай Соведэй заседани дээрэ депутадууд **Ф. А. Сурганов** (Белорусска ССР), **А. Е. Кочинян** (Армянска ССР), **В. В. Мацкевич**, **М. Ю. Шумаускас** (Литовско ССР), **П. Ф. Ломако** (Красноярска хизаар), **Г. Ф. Антосяк** (Молдавска ССР), **В. И. Конотоп** (Московско область), **С. М. Тихомиров**, **Е. П. Силина** (Латвийска ССР), **М. А. Яснов** (РСФСР) үгэ хэлээ.

Национальностьнуудай Соведэй заседани дээрэ депутат **А. А. Мюрисеп** (Эстонско ССР), СССР-эй Худалдаа наймаанай министр **Д. В. Павлов**, депутадууд **М. И. Кучава** (Грузинска ССР), **В. Ю. Нюнка** (Литовско ССР), **И. К. Абдуллаев** (Азербайджанска ССР), **В. Р. Боянова** (Бурят-Монголой АССР), **М. З. Азизов** (Татарска АССР) үгэ хэлээ.

1958 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэбые, СССР-эй Гүрэнэй бюджедые үгэ хэлэгшэд нэгэн дуугаар һайшаагаад, тэдэниие бэелүүлгэдэ туһалха хэмжээнүүд тухай тогтоһон байна.

Удаань СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай Түрүүлэгшэ депутат **И. И. Кузьмин** СССР-эй Финансын министр депутат А. Г. Зверев түгэсхэлэй үгэ хэлээ.

Депутат И. И. Кузьмин нигэжэ хэлээ. СССР-эй Министрнүүдэй Совет палатануудай Бюджетнэ комиссинуудай оруулһан дурадхалнуудые хаража үзөөд, промышленна болон эдеэ хоолой зарим товарнуудые нэмэжэ гаргаһанай ашаар, эд бараа худалдалгые 539 миллион түхэригөөр нэмээхэ гэжэ шиидхээ. Союзна республикануудай ажалшадай ажана байдалые, культурна барилга саашадань һайжаруулха тухай Национальностьнуудай Соведэй Экономическа комиссиин оруулһан дурадхалнуудые правительство мүн лэ дэмжээ. СССР-эй Госплан дурсагдаһан дурадхалнуудай заримынь 1958 оной түсэбтэ оруулаа. Мүнгэ зөөри ехээр гаргашалгатай холбоотой хэдэн дурадхал 1959 — 1965 онуудта СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ холын хараата түсэб зохёохо үедэ хаража үзэгдэхэ байна.

Үгэ хэлэхэдээ депутадуудай оруулһан дурадхалнуудые СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй үзэмжэдэ дамжуулан үгэхэ гэжэ депутат Кузьмин һанамжалан дурадхаба.

1958 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб тухай Хуулиие, 1958 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджэт тухай Хуулиие, тэрэшэлэн 1956 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай тоосоое баталха тушаа Тогтоолые палатануудай депутадууд тус тустаа болоһон заседанинууд дээрээ нэгэн дуугаар баталан абаа.

1958 оной гүрэнэй бюджедэй орошонь 642.965.172 мянган түхэриг, гаргашань 627.742.125 мянган түхэриг байхаар баталагдаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха—зүбшэхэ зүйлэйнгөө удаадахи асуудалые палатанууд хаража үзэбэ. Хоёр палатын тус тустаа болоһон заседанинууд дээрэ энэ асуудалаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь депутат **М. П. Георгадзе** элидхэл хээ.

СССР-эй Верховно Соведэй долоодохи ба юһэдэхи сессинүүдэй хоорондо СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй баталан абаһан Указуудые палатанууд нэгэн дуугаар баталан абаһан байна.

СССР-эй Верховно Соведэй сесси декабриин 21-дэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлхэ.

(ТАСС).

1958 ОНДО ХОНИДОО ОЛООР ХЭНЗЭЛҮҮЛЭЕ!

100 эхэ хонин бүриһөө 150 хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлэе

Хориин аймагай „Улаан Одон“ колхозой хонишодой бэшэг

Хүндэтэ нүхэд! Колхоз болон совхозуудай хонишод, хурьгашад, техник-үрэжүүлэгшэд болон зооветеринарна мэргэжэлтэд.

Бидэнэр, Хориин «Улаан Одон» колхозой хонишод, тон шухала, хойшолуулашагүй хэрэгээр, Таанарта ханданабди.

Һаяхан манай колхозой хонишодой суглаан болоо. Тэндэ 1957 оной туршада хонин ажалые хүгжөөлгөөр туйлагдаһан дүнгүүдые согсолжо, «Хонин ажалые саашадаа хүгжөөхэ, нооһо абалгые дээшэлүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Бэшэгтэй дашарамдуулан абаһан уялгаяа хэрзэргэ дүүргэжэ байнабибди гэжэ хаража үзэһэн байнабди.

Хонин ажал манай колхозой хамтын ажахын гол шухала һалбари болонхой. Энэ һалбариһаа жэлһээ жэл бүри олзо доход ехэ ороно. Мүнөө жэл 166 центнер гол түлэб нарин ба нарибтар нооһо гүрэндэ тушаагдаа. Энээнэй ашаар хонин ажалһаа 824 мянган түхэриг олзо абтаа гэхэ гү, али энэмнай колхозой бүхы олзо доходой 70 процентнь болоно. Эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ 131 килограмм нооһон абтаһан байна.

Нооһо абалгые дээшэлүүлхын түлөө манай түрүү хонишод ехэхэн оролдолго гаргаа. Тэрэнэй ашаар Шойжалма Эрдынеевагай отарынхид хонин бүриһөө дунда зэргээр 4 килограмм, Д-Х. Балгановагай отарынхид — 3,47 килограмм нооһо хайшалаа. Мүн Д-Ж. Дамбаевагай, Д. Найдановагай болон Д. Цыбиковэй отарын хонишод хонин бүриһөө 3 килограммһаа үлүү нооһо хайшалһан байха юм.

Гэбэшье, нооһо ехээр абаха тушаа колхоз дотороо бии байгаа арга боломжонуудые хүсэд хэрэглэжэ шадаагүйбди. Мүнөө жэл хонин бүриһөө дунда зэргээр оройдоо 2,7 килограмм нооһон хайшалагдаа. Һүүлшын 4 жэлэй туршада хонидой тоо миил 2000 толгойгоор олошороо, тэрэ тоодо 1957 ондо хониднай арайхан 600 толгойгоор олошорһон байна.

Тиигэжэ хониднай тон үсөөнөөр, ааляар олошоржо байна. Энэмнай колхозой колхознигуудайшье эрилтые, мүн гүрэнэйшье табиһан зорилгые хангажа шаданагүй.

Энээн дээрэһээ боложо, мүн хонидой тоо толгойе олошоруулха талаар холын хараата түсэбөө дүүргэхэ хэрэгтэмнай бэрхэшээл тохёолдобо. Тэрэ түсэбэй ёһоор 1960 оной эсэстэ фермэдэмнай 16500 хонин байха ёһотой байгаа. Тиимэһээ бидэнэр ойрын гурбан жэлэй туршада арга бэшэ хонин һүрэгөө 10 мянган толгойгоор олошоруулха гэхэ гү, али хонидойнгоо тоо толгойе 2,5 дахин олон болгохо ёһотой, олошоруулхашье уялгатай байнабди.

Энэмнай бараг хэрэг бэшэ, харин угаа шухала ба харюусалгатай зорилго гээшэ. Хайшан гээд энэ зорилгые шиидхэхэ, ямар аргаар энэ байдалһаа гараха хэрэгтэйб? Манай ороной түрүү ажахынуудай жэшээ дээрэһээ харахада жэлэй туршада хонин һүрэгөө адагынь 1,5 дахин олошоруулжа, нарин ба нарибтар нооһотой 100 эхэ хонин бүриһөө жэлэй туршада 140—170 хурьга, шэрүүн нооһотой хонидһоо—200-һаа дээшэ хурьга абажа болохо байна.

Тиимэһээ, СССР-эй Верховно Соведэй Хандалга бэшэгээр зоригжон, коммунистическэ болон хүдэлмэришэнэй партинуудай Зүблөөнүүдээр абтаһан Деклараци болон эб найрамдалай Манифестые һайшаан дэмжээд, бидэ, «Улаан Одон» колхозой хонишод, өөһэдынгөө арга боломжонуудые һайса тоолоҗо, зүбшэн хэлсэжэ үзөөд, гарахаа байгаа, 1958 ондо эхэ хонидойнгоо гурбанай хоёр хубиие хэнзэлүүлхэ гэжэ шиидэһэн байнабди.

Энээниие бодото дээрэнь хайшан гээд эмхидхэхэбибди? Эхэ хониднай мүнөө жэл гол түлэб үбэлэй һарануудта хурьгалха юм. Жэшээнь, декабрь һарада — 400, январьда — 955, февральда (түрүүшын хахадта)—565 хонин хурьгалха байна. Эдэ 1920 толгой эхэ хонид хурьгалһанайнгаа удаа түрүүшын 20 хоногой туршада үрэжүүлэгдэхэ байна. Тэрэнһээ гадна, март һарада хурьгалһан 230 хонин ноябрь—декабрь һарануудта хурьгалхаар хараалагдажа, июлиин 15 болотор ороондо табигдаха юм. Тиигэжэ жэлэй туршада 2000 хэнзэ хурьган абтажа, бүхы дээрээ жэл соо 3200 эхэ хонинһоо 4800 хурьган абтаха болоно. Энэмнай 100 эхэ хонин бүридэ 150 хурьган хүртэнэ бшуу.

Ерэхэ жэлдэ хонидоо олоор хэнзэлүүлжэ, хонишодой зарим бригада бүри олон хурьга түлжүүлхэ юм. Жэшээнь Б. Самбуевай, Р. Самбуевагай болон Д. Галсановай отарынхид 100 эхэ хонин бүриһөө 180 хурьга абажа түлжүүлхэ гэһэн уялга абанхай.

Эдэ бүгэдын ашаар гансахан 1958 ондо хонидоймнай тоо толгой 70 процентээр олошорхо гэхэ гү, али мүнөө 6453 хонитой байһанаа, 1958 оной эсэстэ 11600 хонитой болохо байнабди. Тиигэжэ колхознай 1959 ондо хонин ажалһаа хоёр дахин ехэ олзо доход абаха аргатай болохо юм. 1958 ондо хонин бүриһөө 3,2 килограмм нооһо хайшалхабди.

Хонидые олоор хэнзэлүүлхэ гээшэ бодото байдал дээрэ шалгагдаһан, амжалтатайгаар бэелүүлжэ болохо хэрэг гээшэ. Энээнэй түлөө бидэнэр үсэд шангаар ажаллажа, 1958 ондо үбһэ тэжээл ехээр бэлдэхэ, хонидтоо хото хорёо олоор нэмэжэ бариха болонобди.

Абаһан энэ уялгаяа бэелүүлхэдээ нилээд бэрхэшээлнүүдтэй ушарха байһанаа бидэнэр һайса мэдэнэбди. Мүнөө адуу малнай бүдүүн, шэмэтэ болон концентрированнэ тэжээлээр дутамагаар хангагданхай. Эхэ хонидоймнай олонхи отара типовой һайн байраар хангагдаагүй байһаар. Теэд, эдэ бэрхэшээлнүүдһээ бидэ айпагүйбди. Артелиин бүхы хонишод эбтэй эетэйгээр хүдэлжэ, мүнөө үедэ нэмэри тэжээл суглуулха, модоной шэлбүүһэ, һолоомо болон мэхиинэ суглуулха, тэжээлээ малда һайса бэлдэжэ эдюулхэ хэмжээнүүдые абажа эхилээ. Тэжээлээ гамтайгаар гаргашалхын түлөө хобоо кормушка олоор хэжэ байнабди.

Ерэхэ жэлдэ хэнзэ хурьгадые олоор абахын түлөө илангаяа эхэ хонидоо, хусануудаа тобир тарганаар ондо оруулха хэрэгтэй. Тиимэһээ мүнөөнһөө эхилжэ, тэдэнэртэ бүдүүн тэжээлһээ гадна, үдэр бүри 300 грамм таряа талханай зүйлые мяха-яһанай гурилтай холижо, хонин бүридэ үгэнэбди. Хонидой хурьгалхатай сасуу силос үгтэхэ байна. Гадна хурьгадаа саг соонь эхэһээнь һалгааха, январь гаратар искусственна үрэжүүлгын гурбан пункт нээхэбди. Эхэ хонидой тамирые, мүн хурьгадай түлжэжэ байһые мэдэжэ байхын түлөө һара бүри хонидоо, хурьгадаа шэгнэдэг болохобди.

Үбэл гараһан хурьгаднай бултадаа кошарно-базова аргаар түлжүүлэгдэхэ юм. Хурьгад түрүүшынгээ үдэрһөө эхилжэ, таряа талханай зүйлөөр, һайхан үбһөөр тэжээгдэхэ, тэрээндэнь мяха-яһанай гурил, загаһанай тоһо нэмээгдэжэ үгтэхэ байна.

Хэнзэ хурьгадта, мүн июнь—июль һарануудта ороондо оруулагдаха эхэ хонидто нэмэлтэ ногоон тэжээл эдюулжэ байхын түлөө зелёнко таригдаха, эдэ отарануудай зунайнь байрада һарабшанууд баригдаха юм.

Ерэхэ жэлэй үбэлжэлгэдэ бэеэ һайса хүсөөгүй хэнзэ хурьгадай олон байхые, мүн хонидой тоо толгойн эрид олошорхые хараадаа абажа, ерэхэ жэлдэ 400 гектар тэжээлэй культуранууд ехээр таригдахаар хараалагдаба. Гэхэтэй хамта, орооһо таряанай болон үбһэ ногооной ургасые дээшэлүүлхэ тушаа хэмжээнүүдые абажа байнабди. 1958 ондо хони, хурьгадта 7 хото шэнээр баригдаха юм.

Хэнзэ хурьга абаһанайнь түлөө хонишодто гол түлбэриень дээшэлүүлхэ гэжэ колхозой правлени шиидээ. Тэрэнһээ гадна, хэнзэ хурьга абажа, эхэһээнь һалгаатар бүрин бүтэнөөр түлжүүлһэнэйнь түлөө хонишодто 5 түхэриг нэмэлтэ түлбэри үгтэхэ болоо. Гадна хэнзэ хурьга олоор абаха гэһэн уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэбэлынь хонишодой бригада бүхэндэ жэлэй һүүлдэ 5 мянган түхэриг шан барюулха гэжэ хэлсэгдээ.

Хонишодой культурна ажаһуудалай эрилтэнүүдые хүсэдөөр хангахын түлөө оролдохобди. Эхэ хонидой отарын хонишодой гэртэ радиоприёмнигууд тодхогдохо, 1958 ондо хониной . нэгэ томо байра баритдаха, тэндэнь культбаза, бани байха юм. Хонишодой байха хоёр томо гэр баригдахаар хараалагдана. Хонидой хурьгалжа байха үедэ хурьгашадта халаад үгтэхэ, хонишодой бригаданууд ветаптечкэнүүдээр хангагдаха байна.

Нүхэд, Бурят-Монголой хонишод! Хонин ажалаа хүгжөөхэдэмнай угаа ехэ ашатай туһатай байһаниень мэдэнэбди. Имагтал энээнэй ашаар колхозуудайнгаа экономикые бэхижүүлхэ, колхознигуудайнгаа материальна болон культурна байдалыень улам бүри һайжаруулжа шадаха байнабди. Олон хонитой боложо шадаал һаа, ехэ нооһо, мяха абадаг, колхозууднай мүнгэн олзо доход ехые оложо, ажалта үдэртөө бүри ехэ мүнгэ хубаадаг болохо бшуу. Тиимэл хадань 1958 ондо хонидойнгоо тоо толгойе эрид олошоруулхын түлөө мүрысэел! Шэнэ жэлдэ хонидоо олоор хэнзэлүүлжэ, 100 эхэ хонин бүриһөө 150 хурьга абахын түлөө тэмсээ!

Р. Балданов, Ц. Цыренжапов, Б. Самбуев, Р. Самбуева, Г. Галсанов, Ш. Эрдынеева, А. Шагдаров, Д. Дамбаева эхэ хонидой отарын ахалагша хонишод; **Д. Цыбикжапов** колхозой түрүүлэгшэ, **С. Сультимов** партиин эхин организациин секретарь; **Н. Белоусова** колхозой зоотехник, **С. Цынгуев** 2-дохи ОТФ-е даагша, комсомольско эхин организациин секретарь; **В. Жигжитов** 1-дэхи ОТФ-е даагша.

КПСС-эй обкомдо

Хориин аймагай „Улаан-Одон“ колхозой хонишодой бэшэг тухай

Хориин аймагай «Улаан Одон» колхозой гэшүүд — хонишод артелиингээ ажахын эгээн олзо ехэтэй, гол һалбари болохо хонин ажалаа эрид түргэнөөр хүгжөөхэ арга боломжонуудаа һайса хаража, тооложо үзөөд, эдеэлүүлгэ, харууһалгыень һайжаруулжа, 1958 ондо олоор хэнзэлүүлэн, 100 эхэ хонин бүриһөө 150 хурьга абажа түлжүүлхэ, жэлэй туршада хонин һүрэгөө 70 процентээр олошоруулха гэжэ шиидэбэ. Энээниие нь КПСС-эй обком һайшаагаа. Энэ уялгаяа дүүргэхэдээ тус колхоз мүнөө 6453 хонитой байгаа һаа, ерэхэ жэлэй һүүлдэ 11600 хонитой болохо байна. «Улаан Одон» колхозой гэшүүдэй үүсхэл хони үсхэбэрилхэ талаар ажахын-политическэ угаа ехэ удхашанартай байһан дээрэһээнь энээниие хаа хаанагүй үргэнөөр дэмжэхэ хэрэгтэй гэжэ КПСС-эй обком тэмдэглэнэ.

Хонин ажалые амжалтатайгаар хүгжөөхэ хэрэгтэ туһатай гэжэ тоолоод, Хориин аймагай «Улаан-Одон» колхозой хонишодой патриотическа үүсхэлые КПСС-эй обком дэмжэбэ. Хориин аймагай «Улаан Одон» колхозой хонишодой бэшэгые бүхы хонишодой, колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй дунда үргэнөөр зүбшэн хэлсэжэ, энэ һайн жэшээе республикын бүхы колхозууд болон совхозуудай дунда дэлгэрүүлхые КПСС-эй обком партиин айкомуудые уялгалһан байна.

Хонин ажалые хурдан түргэнөөр хүгжөөхын, нооһо абалгые эрид дээшэлүүлхын түлөө бүхы колхоз болон совхозуудта энэ бэшэгтэ харюу болгон социалистическэ уялганuудые абаха шухала гэжэ КПСС-эй обком һайшаан дурадхаба.

БМАССР ГҮРЭНДЭ МЯХА ТУШААХА, ХУДАЛДАХА ТҮСЭБӨӨ БОЛЗОРҺОО УРИД ДҮҮРГЭБЭ

Партиин XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө тэмсэжэ, Бурят-Монголой АССР-эй хүдөөгэй ажалшад гүрэндэ мяха тушааха, худалдаха түсэбөө болзорһоо урид, декабриин 10-да дүүргэбэ. Мүнөө жэлдэ нёдондонойхиһоо 3800 тонно ехэ мяхан гүрэндэ тушаагдаа, худалдагдаа. Мяха тушааха түсэбэй 60 гаран процентнь үхэрэй, хониной тарган мяхаар дүүргэгдэбэ. Абаһан уялгынгаа ёһоор колхозууд болон совхозууд гүрэндэ түсэбһөө гадуур мяха тушаажа үргэлжэлһөөр.

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ЮҺЭДЭХИ СЕССИ

1958 ОНДО СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ТУХАЙ

ХУУЛИ

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

1. 1958 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ тушаа союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведүүдтэй хамта СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй бэлэдхэһэн Гүрэнэй түсэбые һайшааха. Тиихэдээ палатануудай Бюджетнэ комиссинуудай болон Национальностьнуудай Соведэй Экономическа комиссиин оруулһан заһабаринуудые мүн лэ һайшааха.

2. 1958 ондо СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб тушаа палатануудай Бюджетнэ комиссинуудай, мүн Национальностьнуудай Соведэй Экономическа комиссиин хэһэн дурадхал болон ажаглалтануудые, тэрэшэлэн СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай заседанинуудта депутадуудай оруулһан дурадхалнуудые, тэдэнэй хэһэн ажаглалтануудые хаража үзөөд, тусхай шиидхэбэринүүдые абахыень СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1957 оной декабриин 20.

СОВЕТСКЭ СОЦИАЛИСТИЧЕСКЭ РЕСПУБЛИКАНУУДАЙ СОЮЗАЙ ГҮРЭНЭЙ 1958 ОНОЙ БЮДЖЕТ ТУХАЙ

ХУУЛИ

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

Статья 1. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй зохёоһон 1958 оной ССР Союзай Гүрэнэй бюджедые баталха. Тиихэдээ Союзай Соведэй болон Национальностьнуудай Соведэй Бюджетнэ комиссинуудай хэһэн элидхэлнүүдээр абтаһан хубилалтануудые баталалсаха. 1958 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджедые иимэ байхаар баталха: бүхы орошонь 642.965.172 мянган түхэриг, бүхы гаргашань — 627.742.125 мянган түхэриг. Тиихэдээ орошонь гаргашадаа орходоо 15.223.047 мянган түхэригөөр ехэ байха байна.

Статья. 2. 1958 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджедтэ гүрэнэй болон кооперативна предприятинуудһаа, мүн организацинуудһаа хамта дээрэ 570.314.047 мянган түхэригэй доход орохо гэжэ тогтоохо.

Статья 3. Хүндэ промышленность, барилгын индустри, хүнгэн болон эдеэ хоолой промышленность, хүдөө ажахы, транспорт, байрын—коммунальна ажахые болон арадай ажахын бусад һалбаринуудые саашадаа хүгжөөхын тулада 1958 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджедһээ хамта дээрээ 257.150.818 мянган түхэриг арадай ажахыда гаргашалха гэжэ тогтоохо.

Статья 4. Социально-культурна хэмжээ-ябуулгануудта — бүгэдэниитын һуралсалай һургуулинуудта, техникумүүдтэ, дээдэ һургуулинуудта, научно-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудта, фабрично-заводской һуралсалай һургуулинуудта, библиотекэнүүдтэ, клубуудта, театрнуудта, хэблэлдэ, радиодамжуулгада болон соёл гэгээрэлэй бусад хэмжээ-ябуулгануудта; больницануудта, хүүгэдэй яслинуудта, санаторинуудта, элүүрые хамгаалгын, болон физическэ культурын бусад эмхи зургаануудта; пенси болон тэдхэмжэнүүдтэ—1958 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджедһээ хамта дээрээ 212.768.033 мянган түхэриг һомолхо гэжэ тогтоохо.

Статья 5. СССР-эй Оборонын министерствын табиһан сметээр 1958 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджедһээ 96.293.275 мянган түхэриг һомолхо гэжэ тогтоохо.

Статья 6. Гүрэнэй хүтэлбэриин органуудые байлгахын тулада 11.962.901 мянган түхэриг 1958 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджедһээ һомолхо гэжэ тогтоохо.

Статья 7. Орошонь 326.354.076 мянган түхэриг, гаргашань 311.131.029 мянган түхэриг байхаар 1958 оной союзна бюджедые баталха. Тиихэдэ орошонь гаргашадаа орходоо 15.223.047 мянган түхэригөөр ехэ байха байна.

Статья 8. 1958 оной союзна республикануудай гүрэнэй бюджедүүдые хамта дээрээ 319.732.907 мянган түхэриг байхаар, тэрэ тоодо союзна республика бүхэнэй бюджедые иимэ байхаар баталха:

	(мянган түхэригөөр)
Российска Советскэ Федеративна Социалистическэ Республика	190.285.048
Украинска Советскэ Социалистическэ Республика	58.421.285
Белорусска Советскэ Социалистическэ Республика	9.650.786
Узбекскэ Советскэ Социалистическэ Республика	8.589.376
Казахска Советскэ Социалистическэ Республика	19.596.761
Грузинска Советскэ Социалистическэ Республика	5.339.467
Азербайджанска Советскэ Социалистическэ Республика	5.062.167
Литовско Советскэ Социалистическэ Республика	3.838.537
Молдавска Советскэ Социалистическэ Республика	2.467.058
Латвийска Советскэ Социалистическэ Республика	3.813.062
Киргизскэ Советскэ Социалистическэ Республика	2.747.818
Таджикска Советскэ Социалистическэ Республика	2.384.280
Армянска Советскэ Социалистическэ Республика	2.554.064
Туркменскэ Советскэ Социалистическэ Республика	2.608.844
Эстонско Советскэ Социалистическэ Республика	2.374.354

Бүхэсоюзна гүрэнэй налогуудһаа болон олзо доходһоо ороһон мүнгэнһөө союзна республикануудай гүрэнэй бюджедүүдтэ 1958 ондо иимэ хэмжээгээр үгэхэ гэжэ баталха:

а) эрьесын налогһоо ороһон мүнгэнһөө: РСФСР—31,4 процент, Украинска ССР—39,9 процент, Белорусска ССР—54,6 процент, Узбекскэ ССР—34,2 процент, Казахска ССР—100,0 процент, Грузинска ССР—55,3 процент, Азербайджанска ССР—60,1 процент, Литовско ССР—76,5 процент, Молдавска ССР—23,6 процент, Латвийска ССР—29,2 процент, Киргизскэ ССР—77,3 процент, Таджикска ССР—63,7 процент, Армянска ССР—70,4 процент, Туркменскэ ССР—81,2 процент, Эстонско ССР—52,4 процент;

б) хүн зонһоо ороһон олзын налогой мүнгэнһөө—50 процентнь, гэр бүлэгүй, ганса бэе болон бага бүлэтэй СССР-эй эрхэтэдһээ ороһон налогой мүнгэнэй 40 процентнь, мүн СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ Гүрэнэй урьһаламжаар (1957 ондо гаргагдаһан) ороһон мүнгэнэй 80 процентнь союзна республикануудай гүрэнэй бюджедүүдтэ үгтэхэ байна;

в) хүн зоной нөөсэлэлгын кассануудта оруулһан мүнгэнэй 1958 ондо нэмэһэн хубиие Гүрэнэй ажалай нөөсэлэлгын кассануудай зүгһөө гүрэнэй урьһаламжа болгогдоһон мүнгэнэй, мүн Гүрэнэй 3 процентнэ дотоодын шүүбэритэ урьһаламжые худалдажа абахадаа зоной оруулһан мүнгэнэй 50 процентнь союзна республикануудай гүрэнэй бюджедтэ орохо.

Колхозуудһаа абтадаг олзын налогһоо, мүн хүдөө ажахын налогһоо болон ой модоной доходһоо ороһон мүнгые бултыень 1958 оной январиин 1-һээ эхилэн союзна республикануудай бюджедтэ үгэдэг болохо.

1958 ондо арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээ-ябуулгануудые бэелүүлхэ мүнгэ зөөри һомолхын тулада 3.121.811 мянган түхэриг союзна бюджедэй зөөриһөө Казахска ССР-эй бюджедтэ 1958 ондо гаргажа үгэхэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1957 оной декабриин 20.

СССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

1956 ОНДО СССР-эй ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕДЭЙ ДҮҮРГЭГДЭҺЭН ТУХАЙ ТООСООЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

1956 оной СССР-эй Гүрэнэй бюджет орошын талаар 585.925.202 мянган түхэриг, гаргашын талаар 563.481.581 мянган түхэриг боложо дүүргэгдэһэн тухай тоосоое баталха. Тиихэдэ энэ бюджедэй орошонь, 22.443.621 мянган түхэригөөр гаргашаһаа ехэ байгаа.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1957 оной декабриин 20.

СССР-эй КОНСТИТУЦИИН (ҮНДЭҺЭН ХУУЛИИН) 70, 77 БОЛОН 78-дахи СТАТЬЯНУУДТА ХУБИЛАЛТА, НЭМЭЛТЭНҮҮДЫЕ ОРУУЛХА ТУХАЙ

ХУУЛИ

Статья 1. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй абаһан иимэ Указуудые баталха:

«СССР-эй Хүдөө ажахын министерство болон СССР-эй Совхозуудай министерствые нэгэдүүлжэ, СССР-эй Хүдөө ажахын министерство болгохо тухай» 1957 оной майн 30-да абтаһан;

«Арадай демократиин оронуудтай экономическа харилсаа холбоо байгуулха хэрэгые эрхилдэг Главна управлениие гадаадын экономическа харилсаа холбооной хэрэгые эрхилдэг СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитет болгон хубилгаха тухай» 1957 оной июлиин 1-дэ абтаһан;

«СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй советскэ шалгалтын Комиссиие байгуулха тухай» 1957 оной августын 23-да абтаһан;

«СССР-эй Бүхэсоюзна иимэ министерствонүүдые: авиационно промышленностиин, оборонно промышленностиин, радиотехническэ промышленностиин болон судна барилгын промышленностиин Бүхэсоюзна министерствонүүдые үгы болгоод, авиационно техникын, оборонно техникын, радиоэлектроникын болон судна барилгын хэрэгые эрхилхэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедүүдые байгуулха тухай» 1957 оной декабриин 14-дэ абтаһан Указ баталагдаа.

Статья 2. Тус Хуулиин нэгэдэхи статьятай тааралдуулан, СССР-эй Конституциин 70, 77 болон 78-дахи статьянуудые иимээр найруулан бэшэхэ:

«Статья 70. СССР-эй Верховно Совет СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ иимэ тушаал дааһан хүнүүдые оруулжа, тэрэниие байгуулна:

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ;

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшонор;

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор;

СССР-эй Министрнүүд;

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй түсэблэлгын комитедэй Түрүүлэгшэ;

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй советскэ шалгалтын Комиссиин Түрүүлэгшэ;

Ажал хүдэлмэриин болон салин хүлһэнэй асуудалнуудые эрхилхэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй Түрүүлэгшэ;

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй научно-техническэ комитедэй Түрүүлэгшэ;

Авиационно техникын хэрэгые эрхилхэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй Түрүүлэгшэ;

Оборонно техникын хэрэгые эрхилхэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй Түрүүлэгшэ;

Радиоэлектроникын хэрэгые эрхилхэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй Түрүүлэгшэ;

Судна барилгын хэрэгые эрхилхэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй Түрүүлэгшэ;

Барилгын хэрэгые эрхилхэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй Түрүүлэгшэ;

Гадаадын экономическа харилсаа холбоо эрхилхэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй Түрүүлэгшэ;

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи гүрэнэй аюулгүйн Комитедэй Түрүүлэгшэ;

СССР-эй Гүрэнэй банкын Правлениин Түрүүлэгшэ;

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи Центральна статистическэ управлениин начальник.

Даажа байһан тушаалайнгаа ёһоор СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ союзна республикануудай Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэнэр ороно».

«Статья 77. Бүхэсоюзна Министерствонүүдтэ иимэ Министерствонүүд хабаадана гэбэл:

Гадаадын худалдаа наймаанай;
Далайн флодой;
Зам харилсаанай;
Дунда зэргын машина бүтээлгын;
Транспортна барилгын;
Химическэ промышленностиин;
Электростанцинуудай».

«Статья 78. Союзно-республиканска Министерствонүүдтэ иимэ Министерствонүүд хабаадана гэбэл:

Дотоодын хэрэгүүдэй;
Дээдэ һургуулинуудай;
Геологиин болон газар уһа хамгаалгын;
Элүүрые хамгаалгын;
Гадаадын хэрэгүүдэй;
Культурын;
Оборонын;
Хэлхеэ-Холбооной;
Хүдөө ажахын;
Худалдаа наймаанай;
Финансын;
Хилээмэнэй продуктнуудай».

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1957 оной декабриин 20.

«ХИЗААРНУУДТА, ОБЛАСТЬНУУДТА, РАЙОНУУДТА, ТЭРЭШЭЛЭН ГОРОДУУДТА БОЛОН БУСАД ҺУУРИН ГАЗАРНУУДТА, ПРЕДПРИЯТИНУУДТА, КОЛХОЗУУДТА, ЭМХИ ЗУРГААНУУДТА БОЛОН ОРГАНИЗАЦИНУУДТА ГҮРЭНЭЙ, НИИТЫН АЖАЛ-ЯБУУЛАГШАДАЙ НЭРЭ ОЛГОХО ХЭРЭГЫЕ ГУРИМШУУЛХА ТУХАЙ» СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗЫЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

ХУУЛИ

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

«Хизаарнуудта, областьнуудта, районуудта, тэрэшэлэн городуудта болон бусад һуурин газарнуудта, предприятинуудта, колхозуудта, эмхи зургаануудта болон организацинуудта гүрэнэй, ниитын ажал-ябуулагшадай нэрэ олгохо хэрэгые гуримшуулха тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1957 оной сентябриин 11-дэ абаһан Указые баталха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1957 оной декабриин 20.

«КОЛХОЗУУДҺАА АБТАДАГ ОЛЗЫН НАЛОГ ТУХАЙ» СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ АБАҺАН УКАЗЫЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

ХУУЛИ

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

«Колхозуудһаа абтадаг олзын налог тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1957 оной сентябриин 12-то абаһан Указые баталха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1957 оной декабриин 20.

«ТОВАРНА БЭШЭ ОПЕРАЦИНУУДҺАА АБТАДАГ НАЛОГЫЕ БОЛЮУЛХА ТУХАЙ» СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ АБАҺАН УКАЗЫЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

ХУУЛИ

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

«Товарна бэшэ операцинуудһаа абтадаг налогые болюулха тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1957 оной октябриин 23-да абаһан Указые баталха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1957 оной декабриин 20.

«ЭСТОНСКО ССР РСФСР ХОЁРОЙ ХООРОНДОХИ ХИЛЫЕ ЗАРИМ ТЭДЫ ХУБИЛГАХА ТУХАЙ» СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ АБАҺАН УКАЗЫЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

ХУУЛИ

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

«Эстонско ССР РСФСР хоёрой хоорондохи хилые зарим тэды хубилгаха тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1957 оной октябриин 31-дэ абаһан Указые баталха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1957 оной декабриин 20.

«ГЭРЛЭЭГҮЙ, ГАНСА БЭЕ БОЛОН БАГА БҮЛЭТЭЙ СССР-эй ЭРХЭТЭДТЭ АШАГДАДАГ НАЛОГЫЕ ХҮҮГЭДТЭЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭДҺӨӨ, АЛБАХААГШАДҺАА БОЛОН БУСАД ЭРХЭТЭДҺЭЭ, ТЭРЭШЭЛЭН ХҮҮГЭДГҮЙ ГАНСА БЭЕ ЭХЭНЭРНҮҮДҺЭЭ АБАХАЯА БОЛИХО ТУХАЙ» СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗЫЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

ХУУЛИ

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

«Гэрлээгүй, ганса бэе болон бага бүлэтэй СССР-эй эрхэтэдтэ ашагдадаг налогые хүүгэдтэй хүдэлмэришэдһөө, албахаагшадһаа болон бусад эрхэтэдһээ, тэрэшэлэн хүүгэдгүй ганса бэе эхэнэрнүүдһээ абахаяа болихо тухай» СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1957 оной декабриин 18-да абаһан Указые баталха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретар
М. ГЕОРГАДЗЕ

Москва, Кремль. 1957 оной декабриин 20.

СССР-эй Верховно Соведэй тогто

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЬ ОРЛОГШООР НҮХЭР А. Н. КОСЫГИНИИЕ ТОМИЛХО ТУ СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗЫЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верхо Совет **иигэжэ тогтооно:**

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшоор нүхэр **Косыгин** Алексей Николаевичые томилхо тухай СССР-эй Верховн Соведэй Президиумэй 1957 оной июлиин 5-да абаһан Указые баталха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1957 оной декабриин 20.

СССР-эй Верховно Соведэй тогтоол

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЫН ОРЛОГШООР НҮХЭР Д. Ф. УСТИНОВЫЕ ТОМИЛХО ТУХАЙ СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗЫЕ БАТАЛХА ТУХАЙ

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет **иигэжэ тогтооно:**

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшоор нүхэр **Устинов** Дмитрий Федоровичые томилхо тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1957 оной декабриин 14-дэ абаһан Указые баталха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1957 оной декабриин 20.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын уялгаһаа нүхэр М. А. Ясновые сүлөөлөөд, тэрэниие РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор томилхо тухай

Нүхэр Яснов Михаил Алексеевичые РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын уялгаһаа сүлөөлөөд, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшоор томилхо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
М. ТАРАСОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
И. ЗИМИН.

Москва, 1957 оной декабриин 19.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Нүхэр Ф. Р. Козловые РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшээр томилхо тухай

Нүхэр **Козлов** Фрол Романовичые РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшээр томилхо.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ
М. ТАРАСОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь
И. ЗИМИН.

Москва, 1957 оной декабриин 19.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Хүсэһэндөө хүрэхэбди

Үйл эдбэриингөө ...лэй түсэб декаб... 5 хүрэтэр ...ргэхэ, 8 милли... түхэригэй про...кци түсэбһөө га...ур үгэхэ гэһэн уялга Улан-Удын ...доной заводойхид Октябриин ур...тээхи мүрысөөндэ оролсоходоо ...аһан байгаа.

Энэ уялгаяа дүүргэхын тулада ...алай бүтээсые эрид дээшэлүүлхэ ...м олохо, доторойнгоо арга болом...жнуудые элирүүлжэ, хэрэглэхэ ...хала болоһон байна.

Тиин партийна бюро заводой хү...бэрилэгшэдтэй, инженернүүд, ...нигүүдтэй, түрүү хүдэлмэрилэг...дтэй, уралан нарижуулагшадтай ...бшэжэ үзэһэнэйнгөө һүүлээр эм...дхэлэй-техническэ хэмжээ-ябуул...нуудай түсэб зохёогоо һэн.

Хараалагдаһан хэмжээ-ябуулга...удай хэр зэргээр дүүргэгдэжэ ...йһан тухай асуудалые партийна ...ро нээмэл партийна суглаанай ...бшэн хэлсэлгэдэ табиһан байгаа. ...глаанда бэлэдхэлгэдэ коммунист...уд, партийнабэшэ хүдэлмэрилэг...эд олоор хабаадуулагдаа һэн.

Дурсагдаһан асуудалые зүбшэн ...лсэхэдээ олон дутуунуудые эли...үүлһэн, хүдэлмэрээ улам һайжа...улха үнэтэ дурадхалнуудые ...руулһан байгаа. Тус суглаанай ...иидхэбэриие дүүргэхын түлөө бү... партийна организаци тэмсэжэ ...роо һэн.

Партийна суглаанай шиидхэбэ...риие бэелүүлэн, заводойхид шэнэ ...эхникэ, түрүү технологи хэрэглэ...эг болоо. Модо хюрөөдэдэг рама...уудые тус тустаа хүдэлдэг оньһо...ой болгоо, хибэдэһэнэй транспор...ер шэнэдхэн заһаа, модо хюрөөдэ...эг шэнэ рама тодхоо. Бассейниие ...улаасуулха арга нарижуулаа.

Эдэ бүгэдын ашаар машина. тү...еэрэлгын миин зогсолго бага боло...жо, бүтээсэнь дээшэлбэ, ажалай эр...э байдал, усалталгаһаа һэргылхэ ...рэг һайжарба.

Хүдэлмэришэдэй үүсхэл эдэбхи ...тээд дээшэлээ. Уралан нарижуул... дурадхалнуудые суглуулха һара жэлдэ хоёр дахин үнгэргэгдэжэ, ...аран дурадхал ороо. Эдэнэй ...эр жэл соо 100 мянга гаран тү...эй алмалта хэгдэхэ байна. ...хи дурадхалынь үйлэдбэридэ ...э. Заводой слесарь нү...стных, хүдэлмэришэн ...одо хюрөөдэлгын цехын ...астер Е. Кочуров болон ...м уралан нарижуулаг... ...архалалгын цех шэнэ арга...нуудые хэрэглэдэг болоһоной ашаар жэлэйнгээ түсэбые 1957 оной сентябриин 20-до дүүргээд, жэлэй эсэс хүрэтэр продукци гаргаха тушаа абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байнхай.

Гол цехүүд болон халаануудые ажахын тоосоондо оруулһан ушар продукци ехээр гаргаха хэрэгтэ нилээд туһалаа. Эдэнэр һара бүридэ хэхэ хүдэлмэриин тодорхой түсэбтэй байдаг.

Социалистическэ мүрысөөнэй нүлөө ехэтэй байхын, тэрээндэ хүдэлмэришэн бүхэнэй эдэбхитэйгээр хабаадахын тулада заводой партийна, профсоюзна организацинууд хэмжээ абадаг. Һара бүри заводой цех болон халаанай хүдэлмэриин дүн гаргагдажа, заводой комитедэй үргэн заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг.

Мүрысөөнэй дүнгүүдые тунхаглажа байха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг байнабди. Модо хюрөөдэлгын цехын халаануудай хүдэлмэриин дүн показателиин доскада үдэр бүри бэшэгдэжэ байдаг.

Түрүү бригада болон халаануудай хүдэлмэридэ зорюулагдан «Молниин», «Дайшалхы хуудаһанай» тусхай номернууд гаргагдадаг заншалтай. Мүрысөөндэ илагшадта заводой парторганизациин, завкомой болон дирекциин дамжуулгын Улаан туг барюулагдадаг байна.

Һара бүриин хүдэлмэриин дүнгүүд халаанай, цеховой суглаанууд дээрэ зүбшэгдэжэ, түрүүшүүлэй амжалта тэмдэглэгдэдэг, дутуунууд элирүүлэгдэдэг юм. Партийна бюро хүдэлмэришэдэй шүүмжэлхы ажаглалтануудые хараадаа абан, ажалай эмхидхэл улам һайжаруулха хэмжээнүүдые цехын хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта хараалжа, бэелүүлдэг.

Эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэриин зарим зэргээр һайжарһанай ашаар продукци гаргаха жэлэйнгээ түсэбые манай заводойхид ноябриин 20-до дүүргээ. Түсэбһөө гадуур 3 миллион түхэригэй продукци гаргагдаба.

СССР-эй Верховно Соведэй Хандалга, Деклараци болон эб найрамдалай Манифестдэ харюу болгон манай заводой коллектив жэлэй эсэс хүрэтэр 3,5 миллион түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур бүтээн гаргаха гэһэн шэнэ уялга абаа.

Н. Паньков, Улан-Удын модоной заводой парторганизациин секретарь.

Малайнгаа ашаг шэмые бүри ехээр дээшэлүүлхэмнай

Нёдондо жэл болотор манай колхоз мал ажалһаа ашаг шэмэ ...багаар абадаг байгаа. 1956 ондо үнеэн бүриһөө оройдоол 742 литр ...үн һаагдаһан, хонин бүриһөө 2 килограмм ноолон хайшалагдаһан байна. Гол шалтагааниинь юун байгааб гэхэдэ, малшадай байра байдал һайжаруулха, мүн ажалда түрүү арга дүршэл нэбтэрүүлхэ талаар бага хүдэлмэри ябуулагдадаг һэн.

Мүнөө колхозоймнай гэшүүд мал ажалай продуктнуудые абалгаар богони болзор соо США-е хүсэхэ тушаа парти, правительствынгаа табиһан зорилгонуудтай танилсажа, малайнгаа ашаг шэмые нилээдгүй арьбадхажа байна. Ажахын жэлэй 11 һара соо үнеэн бүриһөө 1530 литр һүн һаагдаа. Энэмнай нёдондо жэлэйхидэ орходоо хоёр дахин ехэ болоно. Жэлэй эсэс болотор үнеэн бүриһөө 1600 литрһээ доошо бэшэ һү һаахаар зорилжонхойбди. Колхознай мүнөө аймаг соогоо һү һаалгаар түрүү һуури эзэлжэ ябана.

Аймагай һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ олон һаалишаднай һайн амжалта туйлана. Жэшээлхэдэ, ахалагша һаалишан Антонина Дьячкова ажахын жэлэй 11 һара соо үнеэн бүриһөө 2040 литр һү һаагаа. Һаалишад Вера Разгильдеева, Анна Гороховская болон бусад үнеэн бүриһөө 1500 гаран литр һү һааһан байха юм.

Һү һаалгаар иимэ амжалта яажа туйлагдааб гэхэдэ, колхозой правлени, партийна эхин организаци малшадай ажаһуудалай, культурна эрилтэнүүдтэ ехэ анхаралаа табидаг болонхой. Һаалишад, мал адуулагшад һара бүридэ мүнгэн аванс, ажалай нэмэлтэ түлбэри абажа байдаг. Һаалиин фермэ дээрэ шэнэ улаан булан түхеэржэ үгөөбди. Тиигэжэ малшад культурнаар амардаг болоо. Мүнөө һаамхай үнеэд уяала байлгагдадаг болонхой.

Үнгэрһэн жэлдэ орходоо ноолон хайшалалга 2 дахин дээшэлээ. Хэрбээ 1956 ондо хонин бүриһөө 2 килограмм ноолон хайшалагдаа һаа, мүнөө жэлдэ 4 килограммһаа үлүү ноолон хайшалагдаа. Тиихэдэ нёдондоной хидо орходоо ноолон хайшалалгаяа 41 центнерээр дээшэлүүлээбди. 100 эхэ хонин бүриһөө 107 хурьган абтаа. Нарин ба нарибтар ноолотой хонидой тоо олошоржо байна.

Үбэлжэлгые һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаабди. Мүнөө фермэ, отаранууд дээрэ үбэлэй сагта хүсэд хүрэхөөр үбһэ тэжээл зөөгдэжэ абтанхай. Нёдондо жэлэйхидэ орходоо колхозоймнай мал үбһэ тэжээл элбэгтэйгээр үбэлжэлгэдэ ороо. Мүнөө жэлдэ фермын үнеэд заһабарилагдаһан дулаан байрада үбэлжэжэ байна. Тугалай байранууд дулаалагдажа, заһабарилагданхай.

Колхозоймнай малшад СССР-эй Верховно Соведэй Хандалга бэшэгтэй танилсажа, 1958 ондо малһаа ашаг шэмэ абалгаяа бүри ехээр дээшэлүүлхэ уялгануудые абаа юм. Ерэхэ жэлдэ үнеэн бүриһөө 2000 литр һү һаахабди. Тиихэдэ колхозоймнай түрүү һаалишан Антонина Дьячкова даажа байһан үнеэн бүриһөө 2600 литр һү һаахаар шиидэнхэй. Һаалишад Анна Гороховская, Вера Разгильдеева, Мария Голоушкина гэгшэд тус тустаа үнеэн бүриһөө 2100—2300 литр һү һааха зорилготой.

Ноолон абалгаяа бүри дээшэлүүлхэбди. 1958 ондо хонин бүриһөө 4 килограмм 300 грамм ноолон хайшалагдаха. Хонидоймнай тоо толгой нилээдгүй олошорхо. 100 эхэ хонин бүриһөө 148 хурьга абахабди. Ахалагша хонишон М. Г. Гороховскиин бригада 1958 ондо отарынгаа 100 эхэ хонин бүриһөө 168 хурьга абахаар шиидэнхэй.

Г. Иванов, Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхозой түрүүлэгшэ.

Шулуутайн модошод шэнэ уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кокээтын пунктын доодо склад.

Хэлэһэн үгэдөө хүрэгдэхэл байха

Парти, правительствомнай ойрын 10—12 жэлэй туршо дотор гэр байрын асуудалаар ажалшадай эрилтые гүйсэд хангаха гэһэн харюусалгатай зорилго советскэ хүнүүдэй урда табяа. Энэ зорилгые бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ модо бэлэдхэлгэ тон ехэ удхатай. Юуб гэхэдэ, ямаршье барилгада модон ехээр хэрэглэгдэнэ ха юм. Манай леспромхозой хүдэлмэришэд барилгын модо элбэгээр үйлэдбэрилхын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байнхай.

Агуу ехэ Октябриин үнгэрһэн 40 жэлэй ойн хүндэлэлдэ модо шэрэхэ жэлэйнгээ түсэбые уридшалан дүүргэхэ тушаа манай леспромхозойхид республика дотороо үүсхэл гаргаа һэн. Бидэнэр хэлэһэн үгэдөө хүрэжэ шадаабди. Декабриин 8-да леспромхозоймнай коллектив 455 мянган кубометр модо шэрэхэ жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Энэ тоое нёдондоной энэ үеынхитэй жэшэбэл, 36 мянган кубометрээр ехэ болоһон байна.

Леспромхозоймнай модошодой шэнээр абаһан уялгын ёһоор жэлэй түсэбһөө гадуур 42 мянган кубометр модон оронойнай арадай ажахын хэрэгсэлдэ үгтэхэ юм. Декабриин 20-ной байдалаар хори шахуу мянган кубометр модон шэрэгдээ. Эдэ үдэрнүүдтэ леспромхозой модо бэлэдхэлэй пунктнуудта социалистическэ мүрысөөн улам үргэдэжэ байна. Модо бэлэдхэлэй Тамахтайн пунктын (начальнигынь нүхэр Савельев) коллектив жэлэй эхинһээ хойшо социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлжэ, леспромхозойнгоо дирекциин, парткомой болон профкомой дамжуулгын Улаан туг хэдэн һарада удаагуур барижа ябаа. Тамахтайнхид модо бэлэдхэхэ жэлэйнгээ түсэбые үшөө ноябриин 3-да дүүргээ һэн. Мүнөө эндэхи модошод жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур 14 мянган кубометр модо бэлэдхээд, абаһан социалистическэ уялгаяа дүүргүүтэй байна. Василий Яковлевич Терентьевэй хүтэлбэрилдэг мастерска участогайхид үдэр бүхэндэ 200 кубометр модо бэлэдхэжэ, графигаа үлүүлэн дүүргэнэ. Трактористнууд нүхэд Алтынбаев, Ястребов болон бусад модо таллуулга дээрэ хүдэлмэрилхэ зуураа, оролдосотой ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг болонхой. Энэ пунктынхид ажалай үндэр бүтээсэ туйлаһан дээрэһээ 1957 ондо бүхэсоюзна мүнгэн шанда хэдэ дахин хүртэһэн байна.

Тамахтайн пунктын модошод ехэ оролдолго гаргабашье, ноябрь һарын хүдэлмэриин дүнгөөр леспромхозойнгоо дамжуулгын Улаан тугые Кокээтын пунктынхидтэ алдаха баатай болоо. Эндэхи коллектив (начальнигынь нүхэр Пруидзе) үйлэдбэриингөө арга боломжые зүбөөр хэрэглэжэ, үнгэрһэн һарада социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлжэ шадаа. Кокээтынхид тээгдэлһээ богонихон болзор соо гаража, жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур 7 мянгаһаа дээшэ кубометр модо бэлэдхээ. Пунктын электрохюрөөшэд, трактористнууд, гэшүүһэ сэбэрлэгшэд туйлаһан амжалтаараа урмашан, модо бэлэдхэхэ үдэр бүриингөө графигые холо үлүүлэн дүүргэнэ.

Леспромхозоймнай модошод хайшан гээд иимэ амжалта туйлааб гэхэдэ, нэн түрүүндэ үйлэдбэридөө ажалай түрүү дүй дүршэл, шэнэ технологи хэрэглэжэ эхилээбди. Пункт бүхэнэй партийна организаци комплексно бага бригадануудые байгуулха, шэнэ аргаар модо ашаалдаг болохо, социалистическэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ тушаа ехэ хүдэлмэри хээ. Теэд гаргаһан оролдолгомнай миин үнгэрөөгүй. Эхэ оронойнгоо шэнэ барилгануудта модо ехээр үгэхын түлөө тэмсэлдэ өөһэдынгөө хубитые оруулалсанабди. Гэбэшье, хүдэлмэридэмнай дутагдалнууд үгы гэхын аргагүй. Хүсэ ехэтэй техникээ пункт, мастерска участок бүхэндэ ашаг ехэтэйгээр хэрэглэжэ шаданагүйбди. Зарим участогуудта социалистическэ мүрысөөнэй дүн саг соогоо гаргагданагүй. Ажал хэрэгтээ үнэн сэхээр хандажа, хүдэлмэридөө эрхим жэшээ харуулдаг хүнүүд манайда олон. Теэд тэдэ түрүүшүүлэй хүдэлмэриин баян дүй дүршэл модошодой дунда үшөөл муугаар дэлгэрүүлэгдэнэ.

Саашадаа бүри эдэбхитэйгээр хүдэлмэрилжэ, гарахаяа байһан 1958 ондо үшөө ехэ амжалта туйлахын тулада Шулуутайн леспромхозойхид бүхы хүсэеэ элсүүлхэ байна.

И. Филиппов, леспромхозой парткомой секретарь.

Ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэй

Ямаршье ажалда хүдэлмэреэ зүбөөр табиха гээшэ ехэ удхашанартай. Хэрбээ энэ асуудалые һайнаар шиидхээд байбал, ажалай бүтээсын дээшэлхэ байһаниинь мэдээжэ. Манай бригада 6 хүнһөө бүридэдэг юм. Би өөрөө электрохюрөөгөөр модо унагаадагби. 2 хүн трактораар модо таллуулдаг, 3 хүн дээдэ складта асарагдаһан модоной гэшүүһэ сэбэрлэжэ галдадаг байна.

Хүдэлмэридөө түрүү дүй дүршэл хэрэглэн, ажалайнгаа эмхидхэлые ондоо гуримда оруулһаар жэл шахуу болообди. Урдань хүн бүхэн өөр өөрынгөө урдахиие хараад хүдэлмэрилдэг байгаа. Мүнөө комплексно бага бригада эмхидхэгдээ. Тиихэ зуураа, хүн бүхэнэй хэһэн хүдэлмэри бригадын бүхыдөө хэһэн хүдэлмэриин дүнгөөр сэгнэгдэдэг, салингыншье түлэгдэдэг болонхой. Иимэ гуримаар ажалладаг болоходоо хүн бүхэн бэе бэедээ туһалалсадаг, бригадынгаа халаан бүхэнэй нормые заатагүй дүүргэхын түлөө оролдодог болоо. Иигэжэ хүдэлмэрилхэдөө бригадамнай үдэр соо 49 кубометр модо бэлэдхэхэ нормоёо 70 кубометр хүрэтэр дүүргэнэ.

В. Ерошенко, Кокээтын пунктын бригадир.

Оролдолгын аша үрэ

Модо шэрэлгэ леспромхозой үйлэдбэриин гол хүдэлмэри болоно. Юуб гэхэдэ, леспромхозой хэһэн бүхы хүдэлмэри шэрэгдэһэн модоной тоогоор сэгнэгдэдэг гээшэ. Тиимэһээ, манай леспромхоздо модо шэрэлгэдэ һайн техникээ үгэдэг болонхой.

Би «МАЗ-200» маркын автомашинада хоёрдохи жэлээ хүдэлмэрилжэ байнаб. Тиихэ зуураа, машинадаа техническэ харууһа һайнаар хэжэ, хүдэлмэридэ хододоо бэлэн байлгахые оролдодогби. Мүнөө 13 километрын газарта үдэр соо 39 кубометр модо шэрэхэ нормотойбди. Гэхэтэй хамта, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин Хандалгада харюу болгон, абаһан уялгаяа дүүргэхын түлөө оролдожо, тэрэ нормоёо 80 кубометр хүрэтэр дүүргэнэб.

Леспромхоздомнай ажалай үндэр бүтээсэ туйладаг шофёрнууд олон. Жэшээнь, шофёр нүхэр Жигарев модо шэрэлгэ дээрэ хамагһаа түрүүлжэ ябана. Эдэ үдэрнүүдтэ үргэн далайсатайгаар дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, жэлэйнгээ даалгабарита түсэбһөө гадуур модо шэрэхэ уялгаяа заатагүй дүүргэхэ байнаб.

И. Саранин, шофёр.

Модошодой нэгэ участогта

Заиграйн талын дундуур зурыһан нэгэ колеятай түмэр зам баруун тээһээ бууһан ехэ хүндын ама туласа ерэдэг. Эндэ түрүүшынхеэ ерэһэн хүндэ түмэр замай ямар нэгэ горьтойхон станци шэнгеэр үзэгдэхэ юм. Ашаалагдаһан вагонууд, замай хоёр хажуугаар штабельда обоологдоһон захагүй ехэ модон...

Ой модоор баян энэ хүндын адагта леспромхозой Кокээтын пункт оршодог. Модошодой ажаһуудаг аб адлихан шэнэ гэрнүүд холоһоо жэрылдэн харагдана. Кокээтын хүндые үгсэһэн харгыгаар ябаад модоной газарта ошоходо, пунктын нэгэдэхи участогай модошод хүдэлмэрилжэ байба.

Модо таллуулга дээрэ хүдэлжэ байһан тракторнуудай нэерээн бүхэли үдэртөө таһалданагүй. Электрохюрөөшэд арьял үндэр нарһадые удаа дараалан унагаана. Тэбэрижэ хүрэшэгүй бүдүүн модоной унахада, абяаниинь тайгын гүн руу сууряатан ошохонь бүришье һонирхолтой.

—Мастер Павел Морковнигой хүтэлбэрилдэг түрүү участогайхид эндэ хүдэлмэрилдэг,— гэжэ пунктын начальник Владимир Виссарионович Пруидзе хөөрэжэ эхилнэ.— Харагты, модо бэлэдхэдэг газарайнь хэды уруудамшье һаань, техникэ һайнаар хэрэглэгдэнэ. Хадын түргэн хажуугай модые трактораар түлхижэ голдо оруулнад. Хэбтэһэн газарһаань сэхэ таллуулхын аргагүй.

Тэрэ түргэн хажуудаа отологдоһон модые түлхижэ голдо оруулһанайнгаа һүүлдэ тракторист Иннокентий Вакаренко таллуулгаяа эхилнэ. Ута гэгшын хэдэн модо үзүүрһээнь шагталжа, дээдэ склад тээшэ зөөжэ эхилбэ.

Дээдэ склад. Хүдэлмэриин хаһа түлэг дундаа ябажа байба. Трактористнууд үрьдилдэн байжа, асарһан модоёо буулгаад, шамдуухаар гэдэргээ бусана.

Обоолоотой модоной саада захада табигдаһан автокран ээлжээгээр ерэһэн автомашинануудта модо ашажа үгэнэ. Участогай мастер залуухан хүбүүн Павел Морковник эндэ ерэһэн тракторист Вакаренкодэ хандажа:

— Шамдууханаар хүдэлмэрилэгты, Ерошенкын бригадынхидта мүнөөдэр булигдажа болохот,— гэжэ хэлэбэ.

— Нүхэр мастер, ажалай һүүлээр тоолохобди. Хэнэй урид гараһан, хэнэй гээгдэһэн харагдана бээ,— гэжэ залуу тракторист кабиныгаа сонхоор харюусана.

Мастерай хажууда ерэһэн тоо бүридхэдэг басаган участогайнгаа коллективэй абаһан уялгын дүүргэлтэ, Тамахтайн пунктынхидһаа дамжуулгын Улаан туг абаһан тухай хүхюутэйгээр хөөрэжэ эхилбэ.

— Сагһаа урид бү баярлагты, элдэб ушар боложо магад, — гэжэ нүхэр Морковник хэлэбэ.— Үбэлэй саг. Хүйтэндэ тракторнууднай муугаар хүдэлнэ. Үдэр соо 170 кубометр модо бэлэдхэхэ нормоёо һүүлэй үедэ 200—250 кубометртэ хүргэнэбди. Энээнһээ доошолжо яашье болохогүй. Декабриин 31-нэй үдэшэ хүдэлмэриимнай дүн харагдаха...

Энэ участогай дүрбэн бригада жэлэйнгээ түсэбые декабриин 1-дэ дүүргээд, мүнөө даалгабариһаа гадуур оронойнгоо шэнэ барилгануудта модо бэлэдхэжэ байна. Декабриин түрүүшын хоёр арбан хоног соо 4 мянга гаран кубометр модо бэлэдхээд байна. Участогай хүдэлмэришэдэй хэһэн хүдэлмэриие жэлэй эхинһээ хойшо тоолоходо хүн бүхэндэ 500 шахуу кубометр модон хүртэнэ. Иимэ амжалта туйлаһанайнгаа түлөө нүхэр Морковнигой хүтэлбэрилдэг участок леспромхозойнгоо дирекци болон модошодой профсоюзай обкомоор бүхэсоюзна шан абалгада зууршалагдаба.

...1956 оной намар һэн. Павел Морковник Владивостогой политехническэ институт дүүргэһэнэйнгээ һүүлдэ тус участогые даажа абаһан юм. Үйлэдбэриин технологи, техникэ һайн мэдэхэ дээрэһээ нүхэр Морковник ажалай бүтээсые эрид дээшэлүүлжэ шадаа.

Б. Будаев.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (зүүн гарһаа). 1. Модые ута зандань ашаалга харуулагдана. 2. Мастер Павел Морковник (баруун гарһаа) электрохюрөөшэн нүхэр Ерошенкодо заабари үгэжэ байна.

Л. Хайдуровай фото.

Манай республикын һонин

ДОСААФ-эй конференци

Улан-Удэдэ ДОСААФ-эй 3-дахи конференци һаяхан болобо. 1955—57 оной хугасаа соо ниилээд ехэ ажал хэгдээ. Энэ үедэ хоёр мянга шахуу хүн ДОСААФ-та абтаһан, 12 эхин организаци шэнээр бии болгогдоһон байна.

Мүн ДОСААФ 1132 санаашадые, 193 жолоошодые, 373 парашютистые, 155 авиамоделистые болон бусад олон мэргэжэлтэдые бэлэдхээ. Сулла заһабаригшын заводой эхин организаци энэ хүндэтэ хэрэгтэ ехэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, 25 жолоошодые, 20 парашютистые, 36 мэргэн буудагшадые һургаа. Мүнөө тэдэнэр Советскэ Армиин 40 жэлэй ойдо зорюулан байгуулагдаһан баярые ДОСААФ-эй дамжуулгын Улаан туг абажа, угтаха гэжэ оролдожо байна.

Городой санэпидстанциин, хүдөө ажахын, техническэ техникумүүдэй болон бусад олон ДОСААФ-эй эхин организацинууд оролдостой һайнаар хүдэлжэ байна. ДОСААФ-эй олонхи организаци «Советскэ патриот», «Военное знание», «Крылья Родины» гэһэн журналнуудые абадаг болоноор.

Гэбэшье, ДОСААФ-эй зарим эхин организацинууд ороноо хамгаалгые шудалха хэрэгтэ хайша хэрэгээр хандаһаар. Механизированна шэлэй, «Механлит» заводуудай эхин организацинууд мүртэй юумэ хэнгүй байһаар.

Городой ДОСААФ-эй эхин организацинуудай олон гэшүүд шухала хэрэгтэй юумэнүүдэй үгы дээрэһээ радист, телефонистнуудые олоор бэлэдхэхэ шадаагүй. Городой 156 эхин организацинуудай 51 организациинь агаарай оборонодо бэлэдхэхэ талаар амжалта туйлаа. Тэдэнэр авиамоделистнүүдые, тамаргашадые, радиотелефонистнүүдые бэлэдхэхэ талаар горьтой юумэ хэжэ шадаагүй байшоо.

Конференциин делегадууд ДОСААФ-эй хүдэлмэриин олон дутагдалнуудые элирүүлжэ, хэдэ хэдэн дурадхал оруулһан байна.

Б. Ябжанов.

Эрхим библиотекарь

Яруунын аймагай «Победа» колхозой дэргэдэ хүдөөгэй библиотекэ нээгдэһээр хоёрхон жэл үнгэрбэ. Харин энэ үе соо Вера Ивановна Дорофеева олондоо хүндэтэй библиотекарь боложо шадаа.

Вера Ивановна зундаа, намартаа нүүдэл библиотекэ эмхидхэжэ, 25—40 километртэ байдаг полевой станда, трактора бригадануудта ном абаашадаг һэн.

Мүнөө энэ библиотекэ 2000 номтой, 240 уншагшадтай. Библиотекэ соо дулаан, зохид. Колхозниигууд, мүн һурагшад эндэ ерэжэ, газетэ, журнал, хэрэгтэй ном абажа уншана.

Ц. Ламажапов.

„Хабарай дуун“

Бурят-Монголой драматическа театрнхид РСФСР-эй искусствонуудай габьяата ажал-ябуулагша драматург Ц. Шагжинай «Хабарай дуун» гэжэ шэнэ зүжэг найруулан табиба. Театрын коллектив энэ зүжэгөө театрынгаа 25 жэлэй ойдо зорюулна.

Зүжэгэй гол рольнуудта: Цыбаан Санжнин — БМАССРэй габьяата артист Д. Дондуков, Ганжад — РСФСР-эй арадай артистка — Н. Гендунова, Сэжэдмаа — артистка А. Абушеева, Цыремаа — РСФСР-эй габьяата артистка М. Степанова, Жонжы — БМАССР-эй габьяата артист Ж. Иванов, Жигжэд—БМАССР-эй габьяата артист — Ц. Дамдинов, Цыренэй Цыдып — БМАССР-эй габьяата артист П. Николаев гэгшэд наадана. Мүн тэрэшэлэн РСФСР-эй габьяата артист В. Халматов, БМАССР-эй арадай артистнууд И. Миронов, Б. Вампилов, БМАССР-эй габьяата артистнууд С. Халтагарова, Ц. Ринчино болон бусад зүжэгтэ хабаадалсана.

БМАССР-эй искусствонуудай габьяата ажал-ябуулагша Б. Аюшин энэ зүжэгые найруулан табиһан, БМАССР-эй искусствонуудай габьяата ажал-ябуулагша, уранзураагша Б. Чернутов сценэынь гоёон шэмэглэһэн байна. РСФСР-эй арадай артист Ч. Генинов зүжэгтэ тааруулан хүгжэм найруулаа.

Дээдэ зурагта—сомон зүблэлэй түрүүлэгшэ Санжнин Цыбаан (дундань) нютагай нюдарган баян Жигжэдэйгэ ерээд, тэрээнтэй хөөрэлдэжэ байна. Хажуудань байгааша—Жигжэдэй түрэлхи Жонжы.

Доро—Цыбаанай орондо түрүүлэгшэ болоһон Цыремаае сомон зүблэлдэ бэшээшэр шургажа ороһон Жонжы худал хуурмагаар айлган һүрдүүлжэ, гэмтэ хэрэгүүдээ далдалхаяа һэдэжэ байна.

Г. Лосевой фото.

Түбхинөө

1940 ондо В. И. Антоновой бүлэ Мухаршэбэрэй аймагай «Путь Ленина» колхоздо нүүжэ ерэһэн юм. Виссарион Иванович колхозой гэшүүн боложо, оролдостой һайнаар хүдэлжэ эхилээ һэн.

Мүнөө Антоновтон эндэхи колхознигуудтай хамта хүдөө ажахые улам саашань хүгжөөхэ гэжэ эршэмтэйгээр ажаллажа байнхай. Нүхэр Антонов хонишоноор хүдэлжэ зурааа, һайн амжалта туйлана. Үнгэрэгшэ зундаа хонин бүриһөө 3,5 килограмм нооһо хайчалха түсэбтэй аад, 4,27 килограмм хайшалаа һэн. Түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэйнгээ түлөө В. И. Антонов 2000 түхэриг нэмэлтэ түлбэри абаа. Ерэхэ жэлдэ хонишон Антонов даажа байһан хонин бүриһөө дунда зэргээр 4,7 килограмм һайн шанартай нооһо абахаб гэжэ мэдүүлбэ.

—Һаруул һайхан ажабайдалайнгаа түлөө парти, правительстводаа баяр хүргэнэб. Бидэнэр мүнөө һайнаар түбхинөөбди. Өөрынгөө шэнэ гэртэ ажануунабди, үхэр малтайбди, гэрэй хэрэгсэл хүсэд абтанхай,—гэжэ нүхэр Антонов омогорхон хөөрэдэг.

Ц. Бадлын.

Техникын ашаар

Улан-Удын хилээмэ баридаг предприятинууд шэнэ техникэ абажа байна. Хилээмэнэй комбинадай кондитерска цехтэ хэб гаргадаг хэрэгсэлнүүд, хилээмэ баридаг цехтэ хэдэн шэнэ машинанууд табигдаба. Эдэнэй ашаар хилээмэ барилга, кондитерска зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ хүсэд дүүрэн оньһожоруулагдаа.

Олзоборилгын кооперациин предприятинууд үйлэдбэрэ оньһожоруулжа байна. «Кооптруд» артелиин хүүдинсын цехтэ электрын хүсөөр дабтадаг хоёр душэ тодхогдоо. Тиигэһэнэй ашаар ажалайнь бүтээсэ 20 процент дээшэлэө, түмэршэ дархадай хүдэлмэринь хүнгэрөө. «Коминтерн» артелиин гуталай цехтэ халаан соо зуун табин паар гутал хадхаха конвейер табигдажа, дүүрүүтэй байна.

И. Елшин.

Уншагшадай конкурс

Суулгын дунда һургуулида (Мухаршэбэр) уншагшадай конкурс һаяхан үнгэргэгдөө.

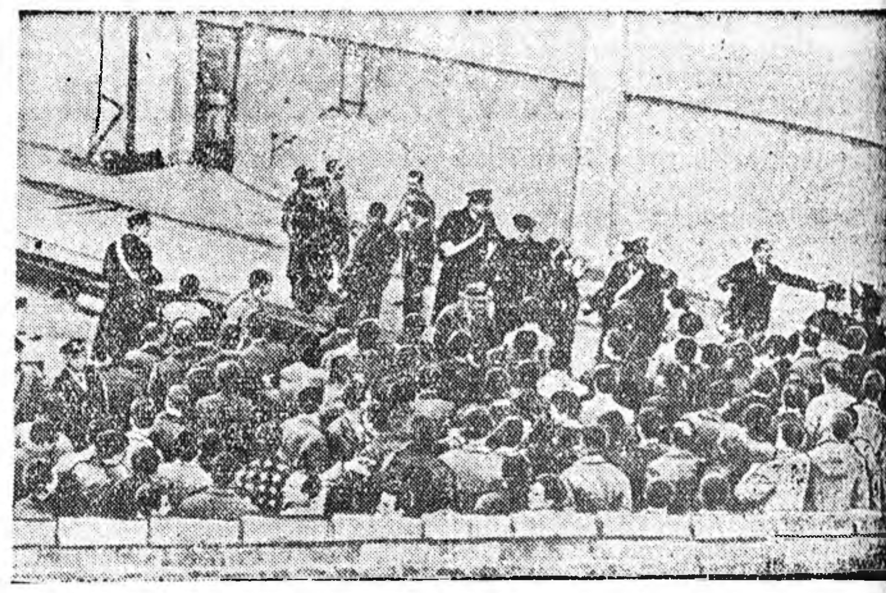
Үдэшын 7 сагай үеэр һаруул сэбэрхэн зал соо 5—10-дахи классай һурагшад булта суглараба. Тус конкурсые ород хэлэнэй багша Лаура Николаевна Крутовская Владимир Маяковскиин «Ленин» гэһэн шүлэг уншаад нээбэ.

Һурагшад Д. Иванова, Б. Дамбаева, А. Бадмаракшеева, Д. Дашиев, Бальжинимаева бурят баород шүлэгүүдые һайнаар уншаһан байна.

Эндэ эмхидхэгдэһэн уран зохёолой викторинада һурагшад эдэбхитэйгээр хабаадалсаа. Эрхим уншагшад уранзохёолой номуудаар шагнагдаба.

Б. Цыренов.

ХИЛЫН' СААНАҺАА

Триестдэ забастовконуудолоор болоно. Бага түлөөһэ абадаг хүдэлмэришэдэй салин хүлһыемнай дээшэлүүлэгты гэһэн эрилтэ табиһаниинь, судна барилгын фирманууд тарнинннь хангахаһаа арсаа. Тиимэһээ эдэ хүдэлмэришэд һаяхан верфьнүүдые эзэлхэ гэһэнһэдэгээ хэһэн байна. Забастовко хэгшэдые полици хүсөөрөө намнаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: судоверфиин газар руу нэбтэрэн ороһон хүдэлмэришэдые полици үлдэжэ байна. ТАСС-эй фотохроника.

НАТО-гэй гэшүүн болохо 7 орондо Сириин правительство меморандум эльгээгээ

ДАМАСК, декабриин 20. (ТАСС). Сириин гадаадын хэрэгүүдэй министерство НАТО-гэй гэшүүн болохо 7 оронoй дипломатическа түлөөлэгшэдтэ Сириин правительствын меморандум барюулаа. Сириндэ эсэргүү сэрэгэй түсэб Турци золхёогоод байна гэжэ тэрээн соо хэлэгдэнэ. Энэнь юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, Парижда болоһон НАТО-гэй Соведэй сесси дээрэ Турциин премьер-министр Аднан Мендересэй хэлэһэн үгэһөө элирбэ.

НАТО-гэй Соведэй сесси дээрэ Аднан Мендересэй Сириие хардан хэлэһэниинь буруушааһан ното Сирин Турциин правительствода эльгээхэнь гэжэ Сириин гадаадын хэрэгүүдэй министерство мэдээсэнэ.

Америкын сенаторай мэдүүлгэ

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 20. (ТАСС). Ракетнэ һомонуудые бүтээлгээр мэргэжэлтэн зуу шахуу немец эрдэмтэн мүнөө үедэ США-да хүдэлжэ байна гэжэ сенатор Ярборо мэдүүлээ.

Ракетэнүүдые бүтээхэ хэрэгтэ эл... дэб олон эрдэмтэдэй орол... хүдхаляа хуймаа тохёолд... байһан дээрэһээнь ракетэ бү... немец эрдэмтэд мэргэжэл ш... ряа, эрдэмээ хүсэд хэрэглэж... данагүй гэжэ сенатор Шанал... лээ.

Индонезиин парламентда

Индонезиин президент Сукарно амархаяа хилын саана ошохонь. Тэрэнэй амаржа байха үедэ республикын президентын уялгые парламентын түрүүлэгшэ Сартоно дүүргэжэ байха гэжэ декабриин 20-до хэгдээ.

Парламентын тусхай пл... заседани дээрэ президент ... но, премьер Джуанда болон ... тельствын министрнүүд бай...

Даниин премьер-министрын радиогоор хэл...

Даниин премьер-министр Х. К. Хансен декабриин 19-дэ Даниин радиогоор үгэ хэлээ.

«НАТО-гэй бээ хамгаалха шададые» улам бэхижүүлжэ хэрэгтэ һаалта хэхэгүй байдалшье, Дани Норвеги хоёр өөһэдынгөө оронуудта атомна һомонуудые, мүн ракетнэ буу зэбсэгые байлгахагүй гэжэ шиидээ гээд НАТО-гэй Соведэй сессиин тушаа хэлэхэ зуу раа Х. К. сен онсолон тэмдэглээ.

Баруун ба Зүүн оронуудай түлөөлэгшэд хэлсээ хэжэ, уласхоорондын түгшүүриие байдалые һуларуулха ёһотой гэжэ Дани Норвеги хоёр бусад оронууд ... иланхаяа ехээр сесси дээрэ онсолон тэмдэглээ гээд Хансен хэлэбэ.

Египедэй хүн зон зэбүүрхэн буруушаана

НАТО-гэй Соведэй сесси дээрэ Турциин премьер-министр А. Мендересэй хэлэһэн мэдүүлгые дуулахадаа, Египедэй хүн зон ехээр зэбүүрхэн дураа гутаба. Тэндэ хэлэһэн үгэ соогоо Мендерес Сири Египет хоёрые хардаһан байна. Тусхайлбал, Советскэ Союз Сиридэ базануудые баряа, тиихэдэ «Дунда Зүүн зүгтэ Советскэ Союзай улам ехээр нүлөөлһэн болохынь туд. Египет Советскэ Союзда туһала гэжэ Мендерес хардан хэлэһэн ба.

Ямар һаналаар иимэ хардал хэһэнээ тайлбарилхыень Египедэй правительство Турциин правительстводa эрээ гээд Египедэй гадаадын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ мэдүүлнэ.

Сириин хилэ дээрэ турциинхид дахин аашална

ДАМАСК, декабриин 20. (ТАСС). Сириин хилэ дээрэ турциинхид аашалһаар. Сириин хилын харуулшадай хилээ шалгажа ябаха үедэнь декабриин 18-най үглөөгүүр Турциин солдадууд тэдэниие буудаа.

Һүүлээрнь Турциин солдадууд Айн эль-Араб гэжэ Сириин тосхон руу буудаад, энэ тосхон тээшэ ерэжэ ябаһан Сириин хилэ харуулшадые мүн лэ буудаһан байна.

Тель-Кушек гэжэ нютагта байлаһан Турциин солдадууд Сириин хилэ дээгүүр дабажа гараад, Касаб уездын Кархабаш гэжэ тосхоной нэгэ хүниие абаад ябашаһан, мүн тэрээнэй адууhа байһан малыень намнажа абаашаһан байна.

Сириин сэрэгэй засагаархид эдэ бүгэдэ ушарнуудые нараар мүрдэн шалгажа байна.

США Чилиие баһаба

НЬЮ-ЙОРК, декабриин 20. (ТАСС). Загаһа баридаг Америкын суднанууд Чилидэ хабаатай уһа руу ороо гэжэ хэблэл мэдээсэнэ. Америкын суднануудые тоггоохо гэһэн захиралта Чилиин правительство өөрынгөө далайн-сэрэгэй флодто үгөө. «Загаһа баридаг Америкын суднануудта ямаршье һаад түбэг бү хэгты» гэһэн ното США-гэй гүрэнэй департамент Чилиин правительстводо эльгээгээ.

МОНТЕВИДЕО, декабриин 20. (ТАСС). Загаһа баридаг Америкын 23 судна һаяхан Чилидэ хабаатай далай руу ерэжэ, загаһа барижа эхилээ гээд Чилиин «Эль Сигло» газетэ мэдээсэнэ. Чилидэ хабаатай уһа руу ороод байнат гэжэ мэдүүлхын тулада самолёдууд, далайн корабльнууд Америкын суднануудай байдал газарта эльгээгдэһэн байна. Гэбэшье дохёо тэмдэглүүдэй үгтэжэ байбашье һаань, Америкын суднанууд загаһаяа барижал байгаа. Тиимэһээ самолёдууд тэдэнэртэ үгээ дуулгахын тулада пулемёдоор буудаха баатай болоһон байна.

Латин Америкын оронуудые Америкын империалистнуудай будүүлигээр баһан доромжолдог байһыень энэ ушар үшөө дахин харуулна гээд «Эль Сигло» газетэ бэшэнэ.

Байгаалиин һонирхолтой зүйлнүүд

☆ **Түмэр хуһан.** Уссурийска тохойн эрьеэ шадар Муравьево-Амурска гэжэ хахад арал дээрэ Алас Дурнада тон хомор үзэгдэдэг—түмэр хуһан гэжэ модон дайралдадаг байна. Иимэ модон шулуун хабсагай дээрэ нэгээ нэгээрээ ургадаг юм.

Түмэр хуһан 300—350 жэлэй туршада ургаха зуураа, узуураараа хүндэлэнииинь 70 сантиметр, үндэрынь 22—23 метр болодог байна.

Энэ модоной холтоһониинь хара хүрин үнгэтэй, модониинь тон хатуу дээрэһээ хахалагдадаггүй шахуу. Түмэр хуһан май һарын түрүүшын хахадта набшаһалжа, сэсэглэжэ эхилнэ. Тиин гэрэлдэ, наранай элшэдэ дуратай түмэр хуһан байһан туладаа хабсагайн урда талада ургадаг юм.

Түмэр шэнги тон хатуу байһан тулада энэ ургамал модо болбосоруулгын промышленностьдо ехэ үргэнөөр хэрэглэгдэхэһээ гадна, машина бүтээлгэдэ ушала хэрэгтэй. Тэрээгээр машинын зарим деталнууд, подшипникүүд бүтээгдэнэ.

✪ **Наран дээрэ ургаһан хуша.** Хушата тайгада заримдаа һонирхолтой үзэгдэлнүүд ушардаг.

Зарим нарһан мүн хушын һалаа мушэрэтэй байлсадаг юм. Энэ ушарые эрдэмтэд иигэжэ тайлбарилна: шубуухайнууд хушын һамар үгтэжэ байтараа нарһанай һалаа дээрэ һамар унагаажархиһаниинь, тэрэнэй эдеэн ургашана. Тиимэһээ юрын нарһан дээрэ хушые тарижа болохо байна бшуу.

Дээдэ Поволжье-до, Саратовска областиин, мүн Воронеж, Орел, Пензын тайганууднаар туршалгын энэ хүдэлмэри амжалтатайгаар ябуулагдажа байна. Профессор А. Е. Яблоков Москва шадарай ой тайгада хушые нарһанда тарижа хүдэлмэри ябуулна.

Туршалганууд ехэ һайжа байгаа эдэ нютагуудта Сибириин, Уралай хушанууд нарһан дээрэ тарихаһай удаа 3—4 жэл болоод, һамар үгэжэ захална. Иигэжэ нарһан дээрэ хушые тарижа, богонихон сагай хугасаа соо энэ үнэтэ модонуудые хэды ехээр ургуулжа болохо гэшээб.

✪ **1000-тай модон.** Тбилисиһээ 25-аад модондо Марткоби тосхондо 1000 жэлэй һалбаран ургажа байгаа һамарай модо хаража болохот. 14 хүн гар гарһаан барисалдаад, тэрэ модоной узуурые тэбэрибэл, арай гэжэ хүрэдэг юм. Энэ модондой һүудэртэ үшөө XII зуунай үедэ Тамара гэжэ хатан хаан амардаг байгаа. Мүн алдарта Марткобско байлдааны герой Диди Моуравн — Георгий Саакадзын штаб эндэ байһан юм гэһэн домог арад зоной дунда бии.

Энэ айхабтар томо модон мүнөө хүрэтэр набша һамагаа дэлгэжэ, үрэ үгэнөө.

✪ **Һүтэй модон.** Латинска Америкын зарим нютагуудта фикус шэнги ялагар томо набшаһатай, үндэр нарин модонуудтай багахан тужануудай дайралдадаг. Иимэ модоной холтоһо отолходо һүндэл тон адли шүүһэн гарадаг байна. Тиимэһээ энэ модон һүтэй модон гэжэ нэрлэгдэдэг юм.

Отолһон нэгэ газарһаа час соо нэгэ литр шахуу һүн гоожожо болохо. Тэрэ һүн бусалгажа шэргээгээд, үлдэһэн үдхэн нялхаарнь лэн хэдэг байна. Мүн энэ модон барилгада хэрэглэгдэдэг.

✪ **Бүмбэгэ-загаһан.** Индийскэ океан соо бүмбэгэ-загаһан ажамидардаг юм. Газааһа талаһаа энэ загаһан заахан бүмбэгэ шэнги монсогорхон аад, бэлтыжэ һаашаа гараһан томо нюдэнтэй.

Энэ загаһан эрьедэ дүтэ, намагтай газарта байрладаг, тамархадаа тон түлюур. Тэрэ загаһанай мяханиинь ехэ хоротой, зааханааршье эдеэ һаа, хүнэй зүрхэн сохилхоёо болишодог байна.

✪ **Бэшээшэ шубуун.** Африкын тала дайдада бэшээшэ гэжэ нэрэтэй шубуун бии юм. Урданай бэшээшэдэй шэхэнэйнгээ саагуур хабшуулаад байдаг үдэнүүдтэл адли энэ шубуунай гэээгэдэ үдэнүүдтэй дарбайлдажа байдаг хадань тэрэ шубууе бэшээшэ гэжэ нэрлэһэн байна.

Энэ шубуун могой барижа эдидэгээрээ суурхахаһаа гадна, уга хултэй, түргэн гүйдэгөөрөө шалгардаг. Энэ шубуун могойе намнажа хүсөөд, нюха гэшхэжэ, түйбэжэ алана. Тиин хорото могойдо хадхуулхагүйн тула далинуудаараа бээ аршаадаг юм.

Нютагай хүн зон энэ шубууе барижа байдаг. Тэрэнь тахяа шубуунуудые могойһоо, томо харха, хулганаһаа аршаалан хамгаалдаг байна.

«Колхознигой календарьһаа.»

Редакторай орлогшо
О. ГОМБОЕВА.

Уншагшад шамдагты!

1958 ондо абтаха

„БУРЯТ-МОНГОЛОЙ ҮНЭН“

газетые захилга

1957 оной декабриин 25-да дүүрэхэнь.

Газетые хэлхээ холбооной бүхы конторонуудта, таһагууд болон агентствонуудта, олониитын далгабарлар газетэ, журнал тараадаг хүнүүдтэ хаа хаанагүй: предприятинууд, эмхи зургаанууд, колхозууд, совхозууд, МТС-үүд болон һургуулинуудта захижа болохо.

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина 26. Телефоны редакции: редактора 46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря — 27-37, отделов: партийной жизни, сельского хозяйства — 47-59, пропаганды и переводов — 35-14, культуры и быта, промышленности — 34-05, местной информации и писем —24-74, корректорская—32-67, бухгалтерия 37-32. Для междугородных переговоров — 16.

Н—0063. Типография Министерства культуры Бурят-Монгольской АССР. За. № 575.